

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β'.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 18 του 'Απριλίου 1904

ΓΡΑΦΕΙΑ : 'Οδός Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 92

ΓΡΑΜΜΑΤ' ΑΠ' ΤΗΝ ΚΟΥΤΑΛΗ

ΣΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΤΟΥΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΓΡΑΜΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ἀξιότιμε Κύριε,

Μόλις σας σταίλαμε τὸ γράμμα μας καὶ περιμένουμε δὲ, καθὼς σας τὸ εἶπαμε, δύο σας λόγια θαρετικά, νὰ καὶ μὰς ἔρχεται τὸ διπλὸ τεύχος τῶν Παναθηναίων 67—68 τ' ἀνοίγουμε καὶ πρῶτο πρῶτο ἀντικρύζουμε τὸ τελειωτικὸ ἀρθρο γιὰ τὴ γλωσσικὴ σας ἐρευνα. Μὰς κόπηκαν τὰ ἥπατα. Ἡ ἔρευνα ἔπερνε τέλος κ' ἡ ψῆφο ποὺ ἐτοιμαζάμε... μπορούσαμε νὰ τὴ ρίξουμε στὸ καλαθὶ γιὰ τὰ παλιόχαρτα. Μικρὸ τὸ κακὸ θὰ πῆτε κ' ἔτσι λέμε κ' ἐμαῖς τώρα κ' ἀμποτες ἀπὸ νάχαμε κάμει. Τὸ εἶδαμε κατόπι πὼς πίσω εἶταν τὰ ριθία μὲ τίς οὐρὲς καὶ θὰ τὸ δεῖτε καὶ σεῖς σὲ λίγο.

Ἐκείνη τὴν ἀπογευματινὴν ποὺ λάβαμε τὸ διπλότευχό σας καὶ τὴν βραδινὴν ἀκόμα τὴν περάσαμε μὲ τὴν συζήτησιν. Ὅμως συζήτησιν ἀνώφελη, γιὰτ' εἴμαστε κ' οἱ δύο πολὺ ταραγμένοι καὶ θὰ τόχτετε πιστέψω καὶ σεῖς παρατηρήσει πὼς διάλογος σ' ἀποτέλεσμα δὲ φτάνει, ἀν ὁ ἕνας τὸ ἐλάχιστον ἀπ' τοὺς δύο δὲ μένει κρουαίματος. Τῆς πρώτης ἀνάγκης τοῦτο, μάλιστα σὲ μιὰ συζήτησιν γιὰ τὴ γλῶσσα. Συγκίνηση καὶ ὁμιλία δύσκολα περπατοῦν πολὺ ὥρα μαζύ. Ἐν' ἡ ἀλήθεια πὼς ἡ συγκίνηση ζεσταίνει καὶ γοργαίνει τὴν ἐκφράσιν. Λιγάκι ὅμως νὰ ξεπεράσει τὸ βαθμὸ ἀπὸ—καὶ τί ἔφοκα ποὺ τὸ κάνει πάντα—ἀρχίζει νὰ μὰς σπρώχνει ὅπου θέλ' ἐκείνη Ὁ λόγος ποὺ μὲ τὴν ταχτικὴ καὶ προσεχτικὴ περπατησιὰ ξεκινήσαμε γιὰ νὰ φτάσῃ ἐκεῖ ποὺ ἐμεῖς θέλαμε—ὁ λόγος λοιπὸν ξετοπίζεται, ὅσο ἡ συγκίνηση μὰς φουσκώνει τὴν καρδιά, καὶ στὸ ξεχείλισμα τῆς συνεπαίρνει ὅλο μας τὸ εἶναι καὶ πνίγει κάθε μας συνειδητὴ ἐνέργεια. Τὸ ἐνάντιο μὲ τὸ λόγο. Ὅσο ἀπτόξ καὶ φυσικὰ μαζύ του τὸ λογικὸ μένει κύριος, τόσο χερονομίες κ' ἐξάψεις καὶ παραφορὲς περιορίζονται καὶ τὸ πολὺ μένουν στὴν ὁμιλία κατὰ ἀνάλαφρα τους ἀχνάρια γιὰ νὰ μὰς θυμίζουν τί κακὸ θὰ ξέσπανε, ἀν δὲν ἦταν παρὸν ὁ ἀφέντης καὶ μάστορς, ὁ λόγος.

Καὶ στὰ μέρη σας, ποὺ καὶ καὶ δὲ οἱ ἀνθρώποι πολὺ δὲ χρειάζονται γιὰ νὰ πάρουν φωτιά, συχνὰ παρουσιάζονται ἀφορμὲς γιὰ νὰ παρατηρήσετε ἀφτὰ

ΒΕΡΘΕΡΟΣ

Τότες στὸ πιάνο τῆς καθίζει ἡ Λόττη νὰ τραγουδήσει τὸ τραγουδι π' ἀγαποῦσε. Εἶταν, θυμῶμαι, τοῦ Γεννάρη ἡ πρώτη καὶ σὰ θεριὸ δῶ ὁ ἀνεμος βογκοῦσε. «Βέρθερ» τοῦ λέει πὼς θὰς νὰ τραγουδήσω; «Κοριὰς φύσσει...ἀκούς τὸ φύσημά του;» «Δὲν τραγουδῶ, τὸ πιάνο θὰ σφαλίσω.» Κι' ὁ Βέρθερος περπάταε ἀπάνου κάτου.

Τότ' ἀξαφνὰ ὁ Λαμπέρδης μέσα μπαίνει χωρὶς κανένα νὰ καλοσπερίσει. Πίπα στὰ δόντια βάσταε ἀναμένη, πὼς θὰς ὁ ἔρμος ἔτσι νὰ μιλήσει! Μὰ νὰ! ἀστραπὴ τὸ νοῦ του λὲς φωτίζει... πετάει τὴν λίπα ἀπ' τὰ παράθυρά του, σὲ μιὰ ἀκρὴ ὁρμαίνει κ' ἐκεῖ ἵσυχος καθίζει! Κι' ὁ Βέρθερος περπάταε ἀπάνου κάτου.

Μὰ κλάψιμο ἀπὸ δίπλα τ'ότ' ἀκούνε... «Ἀχ ζῶ...» ναι τὸ παιδί μου! ἢ Λόττη κρᾶζει. Ὅζω ὅλα τὰ στοιχιά λυσσομανοῦνε, καὶ σκούζει τὸ μικρὸ ὄλο καὶ φωνάζει, καὶ μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα ρουχαλίζει βαθιὰ βαθιὰ ὁ Λαμπέρδης στὴ γωνιά του, κ' ἡ Λόττη τρέχει, στέκεται, σαστίζει, κ' ὁ Βέρθερος περπάταε ἀπάνου κάτου.

Καὶ λέει «Λαμπέρδη! Λόττη!!» περπατῶντας, «Λαμπέρδη! Βέρθερ!!» ἀπαντᾷ κ' ἐκείνη κ' ἐκεῖ ὁ Λαμπέρδης φυσικὰ ξυπνῶντας φωνὴ σὰν τάβρος «Βέρθερ!! Λόττη!!!» χύνει. Κι' ἔτσι σὰ γάτες ἐνῶ οὐρλιάζανε ὅλοι, ὁ Βέρθερ χάνει τέλος τὰ μυαλά του καὶ ἀδιάζει μὲς στ' ἀφτί του ἕνα πιστόλι καθὼς περπάταε πάντα ἀπάνου κάτου.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ποὺ σας λέμε. Τὰ καθημερινὰ ἀφτὰ καὶ συνηθισμένα φαινόμενα μὰς δείχνουν ὅμως πὼς τὰ τέτια καμώματα θάχουν βαθιά, πολὺ βαθιὰ τίς ρίζες τους στοῦ ἀνθρώπου τὰ σπλάχνα, καὶ πὼς θάνε πολὺ κοντὰ στὰ πρωτόγονα τοῦ φυσικά. Ὁ λόγος ποὺ πάει μαζὶ μὲ τὸ λογικὸ θάργησε βέβαια νὰ βγεῖ στὴ μέση κ' ἀκόμη παραπάνω νὰ φτάσει στὴ δύναμιν, στὴν ἐξουσία, στὴν κυριαρχία ποὺ τὸν βλέπομε καὶ τὸν θαμάζομε.

Θέλομε μ' ἀφτὰ νὰ σας ποῦμε πὼς ὁ λόγος ποὺ συνοδεβεῖ τὸ λογικὸ δὲ θὰ βγήκε ἀπὸ ἕνα ψυχικὸ

ἢ φυσικολογικὸ, ἢ ψυχοφυσικολογικὸ ἀν θέτε μηχανισμό, ποὺ ἔτσ' ἀπὸ μίαν ἀρχὴν νάταν μ' ὅλες του τίς δυνάμεις κ' ἐνέργειες φυτεμένος μὲς στὸν πρωτόπλαστο. Ἐξ ἐναντίας βλέποντας τί δυσκολία ἀκόμη καὶ σήμερα βρίσκει πολλές φορές νὰ κρατηθεῖ στὴν ἀψηλὴ του θέσιν, λέμε πὼς κόποι καὶ μόχτοι κ' αἰῶνες πολλοὶ θὰ τοῦ χρειάστηκαν, γιὰ νὰ παρουσιαστῇ στὴν πρωϊστορία τοῦ ἀνθρώπου, κ' ἄλλοι πολλοὶ γιὰ ν' ἀνεβῇ ἐκεῖ ποὺ ἔχει φτάσει στὴν ἱστορία του.

Τέτιες κ' ἄλλες σκέψεις, ποὺ θὰ σας τίς ἐκθέσουμε σιγὰ σιγὰ ὅσο προχωροῦμε, μὰς εἴβαν ἀργότερα. Ἐκείνη ὅμως τὴ βραδινὴ τὴν περάσαμε μ' ἀκαρπὴ συζήτησιν καὶ πολλές ἐξάψεις. Ἡ ταραχὴ μὰς ἀκολούθησε στὰ κρεβάτια καὶ μὰς στάθηκε ἀδύνατο νὰ κλείσουμε μάτι. Καὶ νάταν μὲν ὁ ὕπνος μίαν βραδιά, πὼς τὸν λογάριζε. Ἀπὸ τότες ὅμως κ' οἱ μέρες μὰς δὲν περνοῦσαν πγιά ἡσυχίας. Ἐγὼ τὸ μολογῶ, τὸ ἀρθρο σας μ' ἐπηρέασε πολὺ. Ὁ φίλος μου παλὲ ἔγινε πγιο ἐπίμονος στὶς ἰδέες του καὶ μάλιστα, πρῶμ' ἀπίστευτο γιὰ τὸ χαραχτήρα του, κανὰ δύο φορές μού μίλησε βαριά.

Ὅταν μάλιστα δημοσιεφθῇ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ καλοῦ Κρουμπάχη, τόσο εὐνοϊκὴ γιὰ λόγου σας καὶ γιὰ τὴ μελέτη σας, καὶ μὲ τρόπο θέλησα νὰ πῶ στὸ φίλο μου, πὼς, ἀφοῦ ἕνας τέτιος ἐξοχὸς ἀνθρώπος δείχνει τέτιαν μετριοπάθειαν, πὼς ἐκεῖνος... τότες ἀγριέβει καὶ μοῦ λέγει ὅτι τὸ γράμμα τοῦ Κρουμπάχη δὲν τὸ καλοκαταλάβατε, ὅτι οἱ Φράγχοι εἶναι φῖνοι καὶ μὰς περιπαίζουν δίχως νὰ τὸ νοιώθωμε, ὅτι δὲν εἶν' ὑποχρεωμένοι νὰ μὰς λὲν κατὰμουτρα τὴν ἀλήθειαν ξερὴ καὶ στεγνὴ, ὅτι ἀπὸ συγκατέβαση μὰς τὴ μουςκέβουν σ' ἕνα σίχλιο ζαχαρόνερο κ' ἄλλα τέτια πολλὰ.

Ἐτσι ξακολουθοῦσαμε συζητόντας μέρα νύχτα κ' ἀν περιμέναμε τὸ τέλος γιὰ νὰ σας γράψωμε μπορεῖ καὶ νὰ μὴ σας γράψωμε καθόλου. Ἴσως νὰ τὸ προτιμούσατ' ἐσεῖς. Ἐμὰς ὅμως μὰς ἔρχονταν σὰν προσβολὴ νὰ βουδαθοῦμε τώρα ὕστερ' ἀπ' ὅσα στὸ πρῶτο γράμμα γράψαμε κ' ὑπόγραψαμε φαρδοὶ πλατιοί. Κ' ἀπ' τ' ἄλλο μέρος πὼς νὰ πιστέψωμε ὅτι σας εἶναι ἀδιάφορο νὰ μάθετε μὲ τί ζῆλο μελετοῦμε τ' ἀρθρα σας καὶ τί ἐνέργειες φέρουν οἱ γνώμεις σας στὰ μέρη μας.

Δὲν πιστέψωμε νάναι τοῦτος ὁ καθαφτὸ σκοπὸς ποὺ γράφετε μὰ ὥστὸσο θάναι κ' ἀφτὸς λέμε ἕνας. Μὲ τὰ πολλὰ ἀποφασίσσαμε νὰ σας ἐκθέσωμε σὲ τοῦτο μὰς τὸ γράμμα τὸ πὼς ἡ ταχτικὴ κ' ὑπομονητικὴ συζήτησιν ξεδιάλυσε καὶ ξεχώρισε τοῦ καθενὸς μὰς τὴ γνώμην. Θὰ δεῖτε πὼς ἐρεθνήσαμε κ' ἐμεῖς τὸ ἀρθρο σας μὲ τὰ σωστά μὰς· λίγο δὲ μὰς κόστισε ἡ ἐρεθνὰ ἀφτῇ. Κλειστήκαμε καὶ πέσαμε κατακέφαλα στὴ μελέτη. Καὶ κόπο δὲ λυπηθήκαμε